

Crna Gora
Uprava za statistiku

Adresa: IV Proleterske 2
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20/230-811
fax: +382 20/230-814
www.monstat.org

Broj: 01- 905/21-2750/1

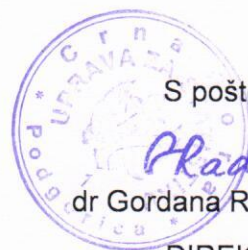
21.09.2021. godine

Za: Kancelarija za evropske integracije, glavnoj pregovaračici, gospođi Zorki Kordić

Predmet: Informacija o pripremi Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova

Poštovana,

U prilogu Vam dostavljamo Informaciju o pripremi Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova.

S poštovanjem,

Gordana Radojević
dr Gordana Radojević,
DIREKTORICA

Prilog: Informacija o pripremi Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova

POPIS STANOVNIŠTVA U CRNOJ GORI 2021

SADRŽAJ

I. Priprema Popisa stanovništva, stanovništva, stanova i domaćinstva u Upravi za statistiku.....	3
Izvod iz Analize o mogućem periodu realizacije popisa, koje su stručne službe pripremila 23.jula 2021. godine	6
I Proces pripreme i usvajanja zakona.....	6
II Sprovođenje aktivnosti koje su moguće samo nakon usvajanja Zakona o popisu	7
III Ažuiranje prostornog registra.....	8
IV Period održavanja popisa shodno preporukama UN-A.....	8
II. Postupanje Ministarstva finansija i socijalnog staranja u vezi sa Popisom stanovništva	9
III. Moguće kršenje zakonskih odredbi.....	11
PRILOG 1: Zapisnik Glavne Komisije za pripremu popisa od 23.jula 2021. godine	13
PRILOG 2: Zapisnik sa Glavne komisije za pripremu Popisa od 06.09.2021. godine	15
PRILOG 3: Izjašnjenje Službe za opšte, kadrovske poslove i finansije MONSTAT-a..	19
PRILOG 4: Izjašnjenje stručne službe statistike poljoprivrede	21

I. Priprema Popisa stanovništva, stanovništva, stanova i domaćinstva u Upravi za statistiku

- 1. Za testiranje mogućnosti realizacije registarskog popisa na bazi preporuka EU,** Uprava za statistiku je uputila dvije inicijative Vladi Crne Gore, 2015 i 2018. godine. Vlada Crne Gore je krajem 2015. godine usvojila *Informaciju o značaju i upotrebi administrativnih izvora u statističkim procesima sa posebnim osvrtom na Popis*, a februara 2018. godine, je usvojila drugu *Informaciju o pripremi popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine sa predlogom mjera za unapređenje* koja daje jasnu sliku o trenutnom stanju i koje preduslove treba da ispune uključene institucije da bi se sproveo registarski Popis stanovništva.

Rezultat: Zbog ne uspostavljenog adresnog registra i nemogućnosti pristupa svim podacima iz registra stanovništva, ovaj metod je nakon testiranja ocijenjen kao neprimjenljiv u 2021. godini.

UNDP izvještaj:

https://www.monstat.org/uploads/files/popis%202021/registarski/FINAL%20REPORT_BE_RBER.pdf

- 2. Formirano radno tijelo (Biro) za pripremu Popisa 2021. godine,** krajem 2018. sa ciljem da prati testiranje registarskog popisa i razvija paralelno pripreme za tradicionalni metod „od vrata do vrata“, PAPI metoda – papirna verzija upitnika;
- 3. Formirana elektronska arhiva popisa** sa ciljem da se svaki proces u vezi sa Popisom dokumentuje, zapisnikom sa održanih sastanaka i drugim materijalima;
- 4. Pripremljeni popisni obrasci, metodološko i organizaciono uputstvo, izvršena obuka anketara i prikupljeni podaci, kroz Probni popis stanovništva** koji je realizovan 01-15.04.2019. godine, na uzorku, PAPI metoda. Novina u Popisu, bila je ta što se nijesu prikupljali podaci o nacionalnosti, jeziku i vjeroispovjesti, kako bi se testirale reakcije i očekivanja građana.

Izvještaj:

<https://www.monstat.org/uploads/files/popis%202021/tradicionalni/Izvještaj%20o%20probnom%20popisu%20stanovništva%2C%20domaćinstava%20i%20stanova.pdf>

- 5. Razvijena aplikacija za desktop računare za unos podatka probnog popisa**
- 6. Formirane komisije zadužene za pripremu specifičnih poslova popisa koje u kontinuitetu pripremaju pretpostavke popisa** (Komisija za izradu Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova i predloga budžeta za realizaciju Popisa 2021. godine, Komisija za izradu i sprovođenje metodologije Popisa stanovništva 2021. godine, Komisija za izradu i sprovođenje organizacionog uputstva Popisa stanovništva 2021. godine, Komisija za ažuriranje prostornog registra, Komisija za obradu podataka i IT podršku, Komisija za koordinaciju komunikacije sa državnim institucijama, medijima i ostalim korisnicima)

- 7. Zahtjev direktorice Uprave za statistiku za održavanje sastanka povodom Popisa stanovništva sa ministrom finansija i socijalnog staranja, 07.12.2020. godine**

<https://www.monstat.org/uploads/files/popis%202021/tradicionalni/7.12.2020.%20Zahtjev%20za%20sastanak%20MF.PDF> – na zahtjev nije odgovoreno

- 8. Realizacija Popisa stanovništva u 2021. godini planirana i usvojena kroz Godišnji plan zvanične statistike za 2021. godinu ("Službeni list CG", br. 7/2021 od 25.01.2021. godine), istraživanje broj 11, strana 12.**

- 9. Ocijenjena je usaglašenost sadržaja popisnice od strane evropskog eksperta, u dijelu varijabli koje će se prikupljati i dobiti Popisom, kao i metodologije koja je korišćena u probnom popisu sa regulativma EU 763 i 543, uz podršku projekta „Capacity building for Monstat, Montenegro” IPA/2018/399-546.**

Zaključak eksperta EU je da je Uprava za statistiku spremna da realizuje Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine u skladu sa međunarodnim pravilima i preporukama, uz obavezu da nakon konsultacija sa nacionalnim korisnicima utvrdi konačnu verziju upitnika:

https://www.monstat.org/uploads/files/popis%202021/tradicionalni/Project_report_Census_BERBER.pdf

- 10. Ponovni zahtjev direktorice Uprave za statistiku za održavanje sastanka povodom popisa upućen ministru finansija i socijalnog staranja, 27.01.2021. godine, sa ukazivanjem aktivnosti koje je su u tom trenutku završene, a bile su u nadležnosti MONSTAT-a:**

<https://www.monstat.org/uploads/files/popis%202021/tradicionalni/27.01.2021.%20Ministarstv%20finansija%20i%20socijalnog%20staranja.pdf> – na zahtjev nije odgovoreno

- 11. Prvi nacrt Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, MONSTAT dostavio predlagачu zakona - Ministarstvu finansija i socijalnog staranja, odmah nakon usvajanja Programa rade Vlade, tačnije 05.04.2021.godine. Program rada Vlade Crne Gore, predvidio je usvajanje Zakona o Popisu (ND75, str. 104), ali ne i realizaciju Popisa stanovništva. Prvi nacrt Zakona pripremljen od strane MONSTAT-a bio je baziran na Regulativi (EC) No 763/2008, po pitanju sadržaja podataka o licima odnosno uključivao samo one podatke koji će se prikupljati u svim državama EU. Prepoznavanje nacionalnih potreba odnosno proširivanje evropske liste podataka uz jednak tretman svih korisnika, smatrali smo da je jedino moguće postići organizacijom javne rasprave, zbog čega smo kao sastavni dio nacrtu Zakona predložili i program javne rasprave.**

<https://www.monstat.org/uploads/files/popis%202021/tradicionalni/Dopis%20upućen%20MF.pdf>

12. Na sve inicijative pokrenute od strane MONSTAT-a, 07.12.2020, 27.01.2021 i 05.04.2021. godine, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja nije odgovaralo niti organizovalo sastanak
13. Nakon završenog perioda privremenog finansiranja, na zahtjev direktorice, stručne službe MONSTAT-a za pripremu Popisa, pripremile su *Analizu o mogućnosti i periodu realizacije popisa*. Polazeći od rokova koji su definisani nacionalnim zakonima, kao i od adekvatne statističke procedure, **stručne službe Uprave za statistiku, nakon završenog perioda privremenog finansiranja (kraj juna), utvrdile su da je potrebno minimalno 6 mjeseci od stupanja Zakona o popisu stanovništva na snagu**, za pripremne aktivnosti Upravi za statistiku i ostalim učesnicima Popisa: 24 opštine, Upravi za katastar i državnu imovinu i drugih, kako bi se popis realizovao u skladu sa važećim nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim standardima kvaliteta.

PRILOG 1: Zapisnik Glavne Komisije za pripremu popisa od 23.jula 2021. godine

**Izvod iz Analize o mogućem periodu realizacije popisa, koje su stručne službe pripremila
23.jula 2021. godine**

I Proces pripreme i usvajanja zakona

završene aktivnosti

AKTIVNOST	INSTITUCIJA
1. Konsultovanjem organa, organizacija, udruženja i pojedinaca (u daljem tekstu: zainteresovana javnost) u početnoj fazi pripreme zakona, odnosno strategije, shodno Uredbi, član 10 ¹	MFSS, nakon usvojenog programa rada Vlade, objavljuje spisak svih zakona i obavlja javne konsultacije u početnoj fazi izrade
2. Raspisivanje javnog poziva za učešće NVO u izradi nacrtu Zakona, shodno Uredbi, član 3	MONSTAT, raspisao dva puta (avgust i septembar 2019. godine), ali nije bilo interesovanja iz NVO-a
3. Prvi nacrt Zakona o popisu, sa evropskom listom obavezujućih varijabli, dostavljen 05.04.2021. godine	MONSTAT
4. Javna rasprava o Nacrtu zakona o Popisu stanovništva u trajanju od min. 20 dana, član 15	MFSS organizuje, MONSTAT učestvuje, na kraju procesa se priprema izveštaj sa javne rasprave
5. Usaglašavanje zakona nakon javne rasprave (evropska lista obavezujućih proširena sa nacionalnim potrebama)	MONSTAT
6. Mišljenje Savjeta za statistiku na finalni nacrt Zakona, član 13 Zakon o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike	17 članova Savjeta
7. Dostavljanje finalnog nacrtu Zakona Ministarstvu finansija sa pratećom dokumentacijom i mišljenjem Savjeta	MONSTAT
8. Pribavljanje mišljenja drugih državnih organa i EK, Ministarstvo finansija i MONSTAT	Kancelarija za evropske integracije o usklađenosti predloga akta s odgovarajucim propisima Evropske unije sa mišljenjem EK, Sekretarijata za zakonodavstvo, Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, Ministarstva javne uprave, digitalnog društva i medija, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva vanjskih poslova
9. Predlog Zakona o Popisu stanovništva	Vlada Crne Gore
10. Upućivanje predloga Skupštini	Rasprava na Odborima, diskusija na plenumu i glasanje, Skupština Crne Gore
11. Stupanja Zakona na snagu, ukazom	Predsjednik Crne Gore

Dužina perioda za sprovođenje gore navednog procesa, procjenjuje se na min. 2 mjeseca (uz pretpostavku uvođenja „hitnosti“ u postupanju drugih organa), a optimalno 3-4 mjeseca.

¹ Uredba o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija ("Službeni list Crne Gore", br. 041/18 od 28.06.2018)

II Sprovođenje aktivnosti koje su moguće samo nakon usvajanja Zakona o popisu

AKTIVNOST	INSTITUCIJA	NEOPHODNO VRIJEME
1. Utvrđivanje konačne verzije i forme upitnika, član 13, stav 3 ²	MONSTAT	3 mjeseca , a u zavisnosti od složenosti zahtjeva koji se mogu pojaviti u Skupštini (jezik i pismo upitnika, dupla popisnica, forma itd...)
2. Javne nabavke ³ , član 13 Zakona o Popisu i član 54 Zakona o javnim nabavkama: - Tender za štampanje popisnih obrazaca - Tender za izbor Agencije za javnu promociju popisa (izrada logotipa sa sloganom i ostale aktivnosti)	MONSTAT – izbor najpovoljnijeg ponuđača	1,5 - 3 mjeseca , a u zavisnosti od eventualnih žalbi drugih ponuđača.
3. Javne nabavke (objedinjene za sve organe), član 54 Zakon o javnim nabavkama: - desktop računari, mrežne oprema i ostalo, - poslovni prostor za unos i obradu podataka, - kancelarijski materijal, gorivo itd.	Uprava za katastar i državnu imovinu	1,5 - 3 mjeseca , a u zavisnosti od eventualnih žalbi drugih ponuđača i dinamike potreba drugih organa.
4. Formiranje 24 Popisne komisije, shodno članu 13, 14 i 15 nacrtu Zakona o Popisu i i objava javnog poziva za izbor instruktora i popisivača oko 4000 lica	MONSTAT i 24 lokalne jedinice	2 mjeseca , u zavisnosti od ažurnosti lokalnih samouprava i eventualnih žalbi na izbor lica za popsivanje
5. Priprema materijala za obuku i obuka učesnika Popisa na tri nivoa: - I nivo: obuka državnih instruktora i instruktora, vrši MONSTAT - II nivo: obuka popisnih komisija - III nivo: obuka popisivača	MONSTAT, Popisne komisije	2 mjeseca
6. Prostorni registar - priprema statističko-tehničke dokumentacije neophodne za sprovođenje Popisa, član 22 nacrtu Zakona o popisu	Uprava za katastar i državnu imovinu	3 mjeseca prije početka realizacije popisa, član 22 nacrtu Zakona o Popisu
7. Izrada IT infastrukture – papirna verzija upitnika	MONSTAT	Moguće nakog utvrđivanja finalnog upitnika, odnosno usvajanja Zakona od strane Skupštine

² nacrt Zakona o popisu stanovništva objavljen za javnu raspravu

³ Zakon o javnim nabavkama

III Ažuriranje prostornog registra

Pored gore navedenih aktivnosti, aktivnost koja je u toku i može biti realizovana prije usvajanja Zakona o popisu, jeste ažuriranje postojećih popisnih krugova, formiranje novih popisnih krugova, kao i formiranje popisnih krugova u skladu sa novim granicama naselja (MONSTAT, lokalne samouprave i Uprava za katastar i državnu imovinu). Zbog obuhvatnosti i složenosti posla, kao i međuzavisnosti MONSTAT-lokalne samouprave- Uprava za katastar i državnu imovinu, vrijeme za završetak aktivnosti nije moguće precizno utvrditi.

IV Period održavanja popisa shodno preporukama UN-A

Međunarodna preporuka sa Konferencije evropskih statističara za krug 2020 Popisa stanovništva i stanovanja, str. 17, stav 77 glasi: „*da se vrijeme popisa ne bi trebalo poklapati sa većim političkim događajima poput državnih ili lokalnih izbornih kampanja. **Takođe je veoma važno da Popis treba sprovoditi u stabilnom političkom i socijalno sigurnom okruženju u zemlji. U periodima političke ili vojne nestabilnosti, manje je vjerovatno da će javnost biti voljna da učestvuje u Popisu i bezbjednost popisivača možda neće biti obezbije***

II. Postupanje Ministarstva finansija i socijalnog staranja u vezi sa Popisom stanovništva

1. **Prvi odgovor MFSS-a, došao je nakon 8 mjeseci od zahtjeva MONSTAT-a** za održavanje sastanka, upućen je 30.08.2021. direktorici MONSTAT-a putem SMS-a šefice kabineta MFSS-a, da dođe na sastanak sa državnim sekretarom Brankom Krvavcem. Međutim zbog COVID 19 infekcije sastanku nije mogla prisustvovati i delegirala je svoju zamjenu pomoćnicu Branku Šušić Radovanović i načelnicu Odsjeka u čijoj nadležnosti je Popis stanovništva. Održana su dva sastanka 31.08 (oko pitanja sadržaja zakona) i 03.09. godine (oko pitanja perioda realizacije i načina realizacije popisa).
2. **Drugi nacrt Zakona o Popisu stanovništva, na bazi zahtjeva MFSS-a od 31.08, MONSTAT je dostavio elektronskim putem 01.09.2021. godine.** Najvažnija promjena odnosila se na proširivanje evropske liste varijabli, sa podacima o nacionalnosti, vjeroispovjesti i jeziku, kao i uključivanje varijable životno partnerstvo lica istog pola.
3. **Da MONSTAT mora realizovati Popis stanovništva i rezultate objaviti do kraja 2021. saopšteno je na sastanku 03.09.2021. godine.** Iako je od strane stručnih lica ukazano da je za proces pripreme potrebno 6 mjeseci od dana stupanja zakon na snagu, tražilo se da se ti rokovi skrate na minimum i novi plan aktivnosti dostavi 06.09.2021. godine. Najavljeno je da će se Zakon uvojiti bez javne rasprave, a da će se ključni izazov u tom trenutku prepoznat od strane zaposlenih MONSTAT-a (štampanje popisnica i popisnim obrazaca), izvršiti bez javne nabavke u štampariji Ministarstva unutrašnjih poslova.
4. **Direktorica organizuje sastanak Glavne komisije za popis 06.09.2021. godine, sa ciljem da se svi članovi upoznaju sa zahtjevom MFSS-a da Popis treba realizovati podatke objaviti do kraja 2021,** stavljajući na dnevni red Analizu o mogućnosti realizacije popisa koju su stručne službe prezentovale od 23. jula 2020. godine (**PRILOG 1**) sa pitanjem da li je moguće skratiti definisane rokove. Svi rukovodioci stručnih tijela, ostali su pri rokovima koji su definisani u julu 2021. godine, a što u totalu iznosi minimum 6 mjeseci od stupanja na snagu Zakona o Popisu stanovništva.

PRILOG 2: Zapisnik sa Glavne komisije za pripremu popisa od 06.09.2021. godine

5. Direktorica Uprave za statistiku, polazeći od zahtjeva MFSS-a koji je upućen MONSTAT-u 03.09.2021. godine i dopisom od 06.09.2021. godine ukazuje da su **započete pripreme Popisa od strane MFSS-a u suprotnosti sa nacionalnim zakonodavstvom i Evropskim kodeksom prakse koji je sadržan u Zakonu o zvaničnoj statistici.** Shodno članu 11 Zakona o zvaničnoj statistici, ukazuje na neprofesionalan uticaj na rad nezavisnog i samostalnog organa koji može, ako se nastavi dovesti do kršenja većeg broja nacionalnih zakona, posebno Zakona o zvaničnoj statistici.

https://www.monstat.org/uploads/files/popis%202021/tradicionalni/01%20DOPIS_MFS_S_06_09_POPIS.PDF

6. 07.09. 2021. godine, elektronskim putem MONSTAT dostavlja MFSS-u analizu mogućnosti perioda realizacije Popisa (prilog 1), ostajući pri stavu da je **potrebno minimalno 6**

mjeseci od stupanja Zakona o popisu stanovništva na snagu, za pripreme aktivnosti Upravi za statistiku i ostalim učesnicima popisa: 24 opštine, Upravi za katastar i državnu imovinu i drugih, kako bi se Popis realizovao u skladu sa važećim nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim standardima kvaliteta. Takođe, naglašava da je skraćivanje rokova moguće uz pismenu saglasnost ostalih organa: 24 lokalne samouprave, Uprave za katastar i državnu imovinu i druge nosioce popisa.

7. MFSS, 07.09.2021, **suprotno Poslovniku o radu Savjeta za statistiku, zakazuje elektronsku-dopisnu sjednicu u trajanju od 24h, bez mogućnosti rasprave za davanje mišljenje o Nacrtu zakona o Popisu stanovništva.** Nakon toga, dva člana su dala ostavku: predstavnik NVO sektora i predstavnik Monstat-a (bivši direktor MONSTAT-a Radomir Đurović), dok se ostalih 15 članova nije izjašnjavalo po tačkama dnevnog reda imajući u vidu da sjednica zakazana suprotno Poslovniku rada Savjeta.
8. Direktorica Uprave za statistiku, vidjevši da bez obzira na njeno pismo upozorenja ministru finansija i socijalnog staranja, da se priprema Popisa započela suprotno nacionalnom zakonodavstvu, a ista se nastavlja kroz odnos sa Savjetom, istog dana **o političkom pritisku i kršenju Deklaracije o povjerenju u zvaničnu statistiku, informiše EUROSTAT.**
9. Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, u petak 10.09.2021. godine, dostavilo je dopis broj 01-12185/1 Upravi za statistiku čiji je predmet – **Obavještenje o pokretanju postupka za razjašnjenje sa pozivom za izjašnjenje.** U citiranom dopisu navodena su dva razloga zbog kojih direktorica dr Gordana Radojević je trebala dostaviti izjašnjenje i to povodom:
 1. Izvještaja o radu Uprave za statistiku za 2020. godinu koji ne sadrži finansijski izvještaj organa shodno članu 74 Zakona o državnoj upravi i
 2. Neobjavljivanja podataka o strukturi farmi iz 2016. godine, čime je onemogućeno sprovođenje Grant projekta koji finansira FAO. Posledica ovoga jeste da su konačni (neobjavljeni) podaci bili nužni Ministarstvu poljoprivrede da uspostavi FADN sistem i da bi se zatvorilo Poglavlje 11- Poljoprivreda i ruralni razvoj. Rok za izjašnjenje u vezi ovih tačaka definisan je za 3 dana od dana prijema dopisa (uključujući i dane vikenda).

Povodom 1. tačke Uprava za statistiku dostavlja dokaz da je postupila u skladu sa instrukcijama iz mail od 01.04.2021. godine i dostavila izvještaj Ministarstvu finansija i socijalnog staranja (Prilog 3: izjašnjenje Službe za opšte, kadrovske poslove i finansije Uprave za statistiku i mail od 01.04. 2021. i 09.04.2021. godine).

PRILOG 3: Izjašnjenje Službe za opšte, kadrovske poslove i finansije MONSTAT-a

Kada je u pitanju drugi razlog, član 33 Zakona o zvaničnoj statistici reguliše status probnih istraživanja „U slučajevima kada je potrebno izvršiti ocjenu metodologije ili kvaliteta izvora podataka koje treba prikupiti statističkim istraživanjima ili popisom, proizvođači zvanične statistike mogu sprovoditi probna istraživanja i u slučajevima kada takva istraživanja nijesu utvrđena programom i godišnjim planom. Podaci prikupljeni istraživanjima iz stava 1 ovog člana ne mogu biti korišćeni za proizvodnju rezultata zvanične statistike,,

PRILOG 4: Izjašnjenje stručne službe statistike poljoprivrede

III. Moguće kršenje zakonskih odredbi

Iz svega navedenog, odnosno početne namjere za realizaciju popisa koje je zahtjevaio MFSS bile su u suprotnosti sa sledećim Zakonima i podzakonskim aktima:

Usvajanje zakona bez javne rasprave, suprotno bi bilo:

- članu 52 Zakona o državnoj upravi,
- članu 3 i članom 15 Uredba o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija
- članu 6 Zakona o zvaničnoj statistici (princip relevantnosti i jednakog tretmana korisnika)

Štampanje upitnika i određivanje zaštitnog žiga bez javne nabavke i jasno precizno definisanog ugovora, suprotno bi bilo:

- članu 54 Zakona o javnim nabavkama,
- članu 6 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike – princip legaliteta, princip statističke povjerljivosti, princip dobre metodologije,
- članu 24 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave (preuzimanje poslova iz nadležnosti MONSTAT-a na druge organe države uprave)
- član 13 nacrta Zakona o Popisu stanovništva gdje se navodi da štampanje materijala vrši Uprava za statistiku.

Određivanje perioda za pripremu i realizaciju Popisa stanovništva, bez uvažavanja stručnog mišljenja glavnog nosioca Popisa odnosno Uprave za statistiku, u suprotnosti je sa:

- članom 6 Zakona o zvaničnoj statistici (princip profesionalne nezavisnosti, princip posvećenosti kvalitetu, princip nepristranosti i objektivnosti; principom dobre metodologije, principom adekvatnih statističkih procedura) – značenje principa odnosno indikatori bliže opisani Kodeksom prakse EU statistike

Skraćivanje rokova za postupanje drugih organa koji učestvuju u Popisu (24 lokalne samouprave i Uprave za katastar i državnu imovinu) bilo bi u suprotnosti:

- članom 9 Zakona o lokalnoj samoupravi: „U vršenju poslova lokalne samouprave opština je samostalna i njena prava ne mogu biti uskraćena ili ograničena aktima državnih organa, osim u slučajevima i pod uslovima utvrđenim zakonom, u skladu sa Ustavom“
- članom 22 nacrta Zakona o Popisu „Uprava za katastar i državnu imovinu, u saradnji sa Upravom za statistiku, dužna je da blagovremeno, a najkasnije do tri mjeseca prije početka realizacije popisa, pripremi statističko-tehničku dokumentaciju neophodnu za sprovođenje popisa, u skladu sa ovim zakonom i organizaciono-metodološkim pravilima koje utvrđuje Uprava za statistiku“

Sazivanje „24h“ sjednice bilo je u suprotnosti sa Poslovnikom o radu statističkog savjeta:

Poziv za sjednicu Savjeta koja se saziva sa ciljem davanja stručnog mišljenja o nacrtu Zakona o Popisu stanovništva, bio je u suprotnosti sa članom 3 i članom 10 Poslovnika o radu Savjeta statističkog sistema, te stoga nijesu bili obezbjeđeni legalni i legitimni uslovi rada za: razmatranje materijala, izjašnjenje i glasanje

Naime:

- Član 3, stav 1 i stav 3 Poslovnika, definiše da materijal za sjednicu treba dostaviti najmanje 5 dana prije održavanja sjednice, a za kraći rok od toga treba dostaviti posebno obrazloženje predsjednika-ice, što u ovom slučaju nije bio slučaj;
- Član 10 definiše da se u izuzetnim slučajevima može organizovati dopisna sjednica o pitanjima o kojima su članovi Savjeta već obavješteni, kao i tim povodom odlučivati u roku ne kraćem od 24h, takodje nije primjenjeno, jer se po pitanju sadržaja nacrtu Zakona o Popisu stanovništva Savjet ranije nije izjašnjavao, već po prvi put isti dobio 07.09.2021. godine u 7:15

Takođe, ovim pristupom narušen je i :

- član 6 Zakona o zvaničnoj statistici, princip profesionalne nezavisnosti

Razrješenje direktorice Uprave za statistiku, shodno proceduri koja je pokrenuta 10.09.2021.godine i razloga za pokretanje iste, bilo u suprotnosti sa:

- Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, član 6 – princip profesionalne nezavisnosti
- Zakon o državnim službenicima i namještenicima, član 21 i Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta Uprave za statistiku kojim se određuje opis posla starješine organa/direktora;
- Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, članom 60 i 60 a
- Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave, član 48

PRILOG 1: Zapisnik Glavne Komisije za pripremu popisa od 23.jula 2021. godine

**Komisija za rukovođenje pripremom i realizacijom
Popisa stanovništva, stanova i domaćinstava 2021.
godine**

ZAPISNIK sa XV sjednice

*Komisija za rukovođenje pripremom i realizacijom Popisa stanovništva, stanova i domaćinstava 2021. godine, održala je **XV sjednicu 23.07.2021. godine**, Sjednicom je predsjedavala rukovodilac Komisije, dr Gordana Radojević. Nakon što je konstatovano da je dnevni red usvojen u predloženom tekstu, na sjednici su razmatrane sljedeće tačke dnevnog reda:*

- I. Zaključci oko mogućeg perioda za realizaciju popisa stanovništva – Snežana Remiković,** rukovodilac Komisije za izradu i sprovođenje metodologije Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine

I. Zaključci oko mogućeg perioda za realizaciju popisa stanovništva – Snežana Remiković

Snežana Remiković, rukovodilac Komisije za izradu i sprovođenje metodologije Popisa prezentovala je prisutnima analizu o mogućem periodu sprovođenja Popisa. Analiza je razmotrena i sa rukovodiocima pojedinačnih Komisija, a sa ciljem sagledavanja vremenske perspektive daljih aktivnosti. Analiza obuhvata aktivnosti koje su u nadležnosti MONSTAT-a kao i one u nadležnosti drugih institucija, a utiču na period realizacije.

Analiza je pokazala da:

- U postojećim uslovima i važećoj regulativi u vezi sa obezbjeđivanjem uslova za organizaciju popisa, Popis može sprovesti **6 mjeseci nakon usvajanja zakona od strane skupštine;**
- ***Prvi mogući datum realizacije Popisa može biti razmatran za oktobar 2022. godine,*** što zavisi od dinamike realizacije izbora u 17 opština;
- **Posljedice neodržavanja popisa 2021.godine, odnose se na:** (i)neušaglasenost sa regulativom (U vrijeme pandemije 4 države EU su odlučile da se popis sprovede 2022 i Preporuke EU da se podaci moraju procijeniti i prilagoditi na 2021. godinu) i (ii)neuporedivost;

Na osnovu predstavljene analize, prisutni su se usaglasili oko sledećih zaključaka:

Zaključak 1: Analiza stručnih komisija je pokazala da je MONSTAT-u i ostalim organima uključenim u popis, za finalizaciju potrebnih pretpostavki za realizaciju Popisa stanovništva, potrebno minimum 6 mjeseci od dana stupanja na snagu Zakona o popisu stanovništva (ažuriranje popisnih krugova, finalizacija upitnika i ostalih popisnih obrazaca, metodološkog i organizacionog uputstva, realizaciju javnih nabavki itd...), što implicitno dovodi do zaključka da Popis stanovništva nije moguće realizovati u 2021. godini, imajući u vidu da usvajanje Zakona o popisu stanovništva planirano u IV kvartalu;

Zaključak 2: Datum održavanja popisa stanovništva nije moguće precizno utvrditi ni u 2022. godini, polazeći od međunarodnih preporuka (UNECE), da se vrijeme popisa ne bi trebalo poklapati sa većim političkim događajima poput državnih ili lokalnih izbornih kampanja. Takođe je veoma važno da popis treba sprovoditi u stabilnom političkom i socijalno sigurnom okruženju u zemlji. U periodima političke ili vojne nestabilnosti, manje je verovatno da će javnost biti voljna da učestvuje u popisu i bezbjednost popisivača možda neće biti obezbijeđena;

Zaključak 3: Saglasno važećem izbornom zakonodavstvu izbori za odbornike u skupštinama jedinica lokalne samouprave planiraju realizovati u periodu od decembra 2021. godine do juna 2022. godine u 17 opština, što dvojako utiče na nemogućnost preciznog utvrđivanja datum realizacije popisa u 2022. godini:

- popis ne može biti realizovan za vrijeme izborne kampanje koja se shodno nacionalnom zakonodavstvu definiše kao aktivnost političkog subjekta od dana raspisivanja izbora do dana proglašenja konačnih rezultata izbora koji se objavljuju najkasnije u roku od 15 dana proglašenja konačnih rezultata izbora, što znači da datum realizaciji ne može biti utvrđen u prvoj polovini godini;
- popis ne može biti realizovan do formiranja izvršne vlasti na lokalnom nivou, što može da traje značajan period vremena od proglašenja konačnih rezultata, što znači da datum realizacije ne može biti precizno utvrđen ni u drugoj polovini godine

Zaključak 4: Komisije za pripremu popisa nastavljaju sa radom, a kao poseban prioritet se izdvaja ažuriranje prostornog registra koji služi i za redovna statistička istraživanja

Sjednici su prisustvovali sljedeći članovi Komisije:

- dr Gordana Radojević, rukovodilac Komisije
- mr Majda Savićević, sekretar Komisije
- Snežana Remiković član i rukovodilac Komisije za izradu i sprovođenje metodologije Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine
- mr Branka Šušić Radovanović, član i rukovodilac Komisije za izradu i sprovođenje organizacionog upustva Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine
- Nataša Šaranović, član i rukovodilac Komisije za obradu podataka i IT podršku
- Branka Raičević, član i rukovodilac Komisije za ažuriranje prostornog registra

Sjednici nijesu prisustvovali sljedeći članovi Komisije:

- mr Bojana Radojević, član i rukovodilac Komisije za koordinaciju komunikacije sa državnim institucijama, medijima i ostalim korisnicima

Zapisnik sačinila

Odobрила

mr Majda Savićević
sekretar Komisije

dr Gordana Radojević
rukovodilac Komisije

PRILOG 2: Zapisnik sa Glavne komisije za pripremu Popisa od 06.09.2021. godine

Komisija za rukovođenje pripremom i realizacijom
Popisa stanovništva, stanova i domaćinstava 2021.
godine

ZAPISNIK sa XVI sjednice

*Komisija za rukovođenje pripremom i realizacijom Popisa stanovništva, stanova i domaćinstava 2021. godine, održala je **XVI sjednicu 6.09.2021. godine**, Sjednicom je predsjedavala rukovodilac Komisije, dr Gordana Radojević . Nakon što je konstatovano da je dnevni red usvojen u predloženom tekstu, na sjednici su razmatrane sljedeće tačke dnevnog reda:*

- 1. Usvajanje zapisnika sa sjednice od 23.07.2021.godine**
- 2. Zaključci sa sastanaka koji su održani na poziv Ministarstva finansija i socijalnog staranja, 31.08.2021. u 10h i 03.09. 2021 u 14h**
- 3. Ostalo**

I. Usvajanje zapisnika sa sjednice od 23.07.2021.godine

Članovi Komisije nisu imali primjedbi na dostavljeni predlog zapisnika sa sjednice održane 23.07.2021. godine i on je usvojen u cjelosti.

Rukovodilac Komisije za rukovođenje pripremom i realizacijom Popisa stanovništva, stanova i domaćinstava, dr Gordana Radojević polazeći od zahtjeva Ministarstva finansija i socijalnog staranja, pitala je sve rukovodioce da se izjasne o mogućnostima skraćanja rokova i otvorila raspravu.

Uslijedilo je izjašnjavanje svih rukovodilaca stručnih Komisija:

mr Branka Šušić Radovanović, rukovodilac Komisije za izradu i sprovođenje organizacionog upustva Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova, ocijenila je da zbog nužnosti poštovanja drugih zakona koji su preduslovi za realizaciju organizacionih aspekata Popisa, definisani rokovi ne mogu biti skraćeni u ovom momentu. Definisani rokovi mogu se dalje analizirati i novi utvrđivati samo isključivo uz pisanu suglasnost i ostalih organa za pripremu Popisa ili promjenu zakona. Stoga, ostaje pri svim rokovima koji su prezentovani i utrdjeni 23.07.2021. godine.

Nataša Šaranović, rukovodilac Komisije za obradu podataka i IT podršku, ocijenila je da je preduslov inteziviranja aktivnosti u ovoj oblasti Usvajanje Zakona a potom i usvajanje konačnih upitnika, i da se definisani rokovi ne mogu skratiti posebno imajući u vidu da Zakon još uvijek nije usvojen. Stoga, ostaje pri svim rokovima koji su prezentovani i utvrđeni 23.07.2021. godine.

Branka Raičević, rukovodilac Komisije za ažuriranje prostornog registra, ocijenila je da su definisani rokovi u ovoj oblasti definisani kao minimalni a da mogućnost njihovih skraćanja zavisi od intenziteta aktivnosti u nadležnosti Uprave za nekretnine i 24 opštine. Definisani rokovi mogu se dalje analizirati i novi utvrđivati samo isključivo uz pisanu suglasnost i ostalih

organa za pripremu Popisa: Uprave za kaatastar i državnu imovnu, 24 opštine zbog ažuriranja prostornog registra, rješavanja nepoklapanja granica popisnih krugova i novih naselja i drugih. Stoga, ostaje pri svim rokovima koji su prezentovani i utrdjeni 23.07.2021. godine.

mr Bojana Radojević, rukovodilac Komisije za koordinaciju komunikacije sa državnim institucijama, medijima i ostalim korisnicima, ocijenila je da su svi rokovi u ovoj oblasti definisani u skladu sa Zakonskim odredbama, i da ukoliko kampanju bude vodila Uprava za statistiku, oni ne mogu biti skraćeni.

III. Ostalo

Nisu kandidovane dodatne teme.

Prisutni su se usaglasili oko sledećih zaključaka:

Zaključak 1. Da se dostavi MFSS-u, prezentacija odnosno lista aktivnosti koju je prezentovana Glavnoj komisiji 23.07.2021 u ime Komisije za izradu metodologije i ostalih radnih grupa, a koja je pokazala da je potrebno minimalno 6 mjeseci od stupanja na snagu Zakona o popisu, a za realizaciju svih zakonom definisanih pretpostavki uz poštovanje međunarodnog standarda kvaliteta, kako bi Upravi za statistiku, tako i drugim nosioca popisa: Upravi za katastar i državnu imovnu, 24 opštine i drugih;

Zaključak 2. Svi rukovodioci stručnih komisija (organizacije, IT, ažuriranja prostornog registra, kao i ostali članovi Glave komisije), ostaju pri stavu da rokovi iz prezentacije o mogućnostima perioda popisa metodološke radne grupe od 23.07, mogu analizirati i novi utvrđivati samo isključivo uz promjenu nacionalnog zakonodavstva ili pisanu suglasnost i ostalih organa za pripremu Popisa: Uprave za kaatastar i državnu imovnu, 24 opštine zbog ažuriranja prostornog registra i drugih.

Sjednici su prisustvovali sljedeći članovi Komisije:

- dr Gordana Radojević, rukovodilac Komisije (online)
- mr Majda Savićević, sekretar Komisije
- mr Branka Šušić Radovanović, član i rukovodilac Komisije za izradu i sprovođenje organizacionog upustva Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine
- Nataša Šaranović, član i rukovodilac Komisije za obradu podataka i IT podršku
- Branka Raičević, član i rukovodilac Komisije za ažuriranje prostornog registra
- mr Bojana Radojević, član i rukovodilac Komisije za koordinaciju komunikacije sa državnim institucijama, medijima i ostalim korisnicima

Sjednici nijesu prisustvovali sljedeći članovi Komisije:

- Snežana Remiković član i rukovodilac Komisije za izradu i sprovođenje metodologije Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine

Zapisnik sačinila

Odobrila

mr Majda Savićević
sekretar Komisije

dr Gordana Radojević
rukovodilac Komisije

PRILOG 3: Izjašnjenje Službe za opšte, kadrovske poslove i finansije MONSTAT-a

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku broj 01- 070/21-1003/1 od 05.04.2021. godine propisano je da Služba za opšte, kadrovske poslove i finansije: „učestvuje u izradi planova rada i izvještaja o radu “ (član 11). Shodno navedenom, Služba je pripremila Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2020. godinu Uprave za statistiku.

Dana 03.04.2021. godine načelnici Službe je dostavljen mail koji je upućen od strane Ministarstva finansija i socijalnog staranja, u kojem je navedeno: „Molim Vas da pripremite izvještaj o radu za prethodnu godinu, **u skladu sa instrukcijama datim u mail-u u nastavku** „

Postupajući po navedenom mail, koji je upućen od strane zaposlenih citiranog ministarstva – Sanje Bakić, Ive Vuković i Jasne Janić, preko načelnice Odsjeka za nacionalnu koordinaciju statističkih izvora podataka Uprave za statistiku načelnica Službe je odmah započela pripreme na izradi istog, zbog hitnosti u preciziranom roku za dostavljanje, dana 09.04.2021. godine.

Prilikom izrade, prateći instrukcije iz maila, koji je sadržao deset tačaka (stavki) po kojima je bilo potrebno postupiti, Uprava za statistiku je strukturu svog Izvještaja, sačinila sa šest tačaka (stavki), koji su uzeti kao naslovi u dokumentu i to:

- 1. realizaciju programa rada Vlade CG za 2020. godinu**
- 2. realizaciju obaveza po programu pristupanja CG u EU**
- 4. realizovanje zaključaka Vlade Crne Gore**
- 5. stanje u upravnim oblastima i izvještaj o radu organizacionih jedinica**
 - mjera i aktivnosti preduzetih za izvršavanje postavljenih ciljeva;
 - izvršavanja zakona i drugih propisa

Preostale četiri tačke (stavke) nijesu uzete za naslove Izvještaja Uprave za statistike iz razloga što u sebi sadrže riječi „ministarstvo“, na koje se i odnose tj. koje upućuju koji organ treba da ih pripremi. Ove četiri tačke (stavke) su:

- 3. realizaciju programa rada Ministarstva za 2020. godinu**
 - ostvarenih ciljeva postavljenih u programu rada Vlade, programu rada ministarstva i strategijama i programima iz člana 13 ovog zakona
 - predlog mjera za unapređenje stanja u oblasti za koju je ministarstvo osnovano;
 - i podatke iz finansijskog izvještaja ministarstva

Kako je Uprava za statistiku, organ državne uprave, a ne „ministarstvo“, to po citiranim tačkama nije pripremano, shodno usmenoj sugestiji koleginice Jasne Janjić, jer se ne odnose na organe uprave.

Treba istaći da se Ministarstvo finansija i socijalnog staranja u svom inicijalnom mailu, po kojem je Uprava za statistiku i postupala, pozvalo na član 65 Zakona o državnoj upravi, a koji se odnosi na „Izvještaj o radu ministarstva“.

Kada je pripremljeni Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2020. godinu Uprave za statistiku, blagovremeno dostavljen Ministarstvu finansija i socijalnog staranja, ovaj organ uprave nije dobio bilo koju sugestiju, instrukciju, ili mišljenje da izvještaj nije dobar ili da ga treba dopuniti ili izmijeniti. Ovo iz razloga što je na ove aktivnosti, Ministarstvo imalo zakonsku obavezu i mogućnost, da shodno članu 71 Zakona o državnoj upravi, kojim je propisano da - **Ministrastvo u vršenju nadzora nad zakonitošću i cjelishodnošću rada organa uprave: može** obustaviti akte koji su donijeti van upravnog postupka kad su u suprotnosti sa zakonom i drugim propisom i predložiti Vladi da ih ukine ili poništi; tražiti izvještaje i obavještenja o pojedinim pitanjima iz djelokruga organa uprave, **davati stručna uputstva i instrukcije, upozoriti organ uprave na uočene nepravilnosti u radu i vršiti drugu kontrolu, u skladu sa propisom Vlade, a što ono u konkretnom slučaju nije uradilo.** Iz ovih razloga se smatralo da je pripremljeni izvještaj prihvaćen kao dobar.

NAČELNICA SLUŽBE
Ana Vasiljević

PRILOG 4: Izjašnjenje stručne službe statistike poljoprivrede

Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava

Uprava za statistiku (u daljem tekstu MONSTAT) u skladu sa Zakon o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Službeni list CG", br. 18/12 od 30. 03. 2012. i 47/19 od 12. 08. 2019.) i Godišnjim plan zvanične statistike za 2016. ("Službeni list CG", br. 71/15 od 17. 12. 2015.) usvojen na 131 sjednici Vlade Crne Gore od 15. oktobra 2015. godine) sprovela je:

- Probno Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava u periodu od 01.04.2016. godine do 15.04.2016. godine kroz program podrške IPA u cilju harmonizacije istraživanja sa Regulativom 1166/2008 Evropskog parlamenta uz uključivanje dva međunarodna eksperta i uspješno realizovala projekat. Izvještaj dostavljen EUROSTAT-u prema akcionom planu
- Redovno Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava u periodu od 01.11.2016. godine do 30.11.2016. godine u skladu sa Regulativom 1166/2008 Evropskog parlamenta. Za realizaciju navedenog istraživanja pored statističara formirana je i Tehnička radna grupa sa tri predstavnika iz Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja (u daljem tekstu MPRR) uključujući predstavnika Veterinarske uprave i predstavnika Fitosanitarne uprave i donesena odluka o obrazovanju Tehničke radne grupe br.01-241

Podaci za Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava objavljeni su i poslani EUROSTAT-u 29. decembra 2017. godine sa naznakom da se radi o preliminarnim podacima i da će konačni biti objavljeni nakon validacije od strane EUROSTAT-a. Za validaciju od strane EUROSTAT-a Crna Gora je imala obavezu da dostavi SO koleficient 2013 o čemu je MONSTAT pored pružanja informacija kroz rad RG -a dostavio i dopis MPRR

Izračun SO koleficienta 2013 nije bila obaveza MONSTAT-a.

Izračun SO koleficienta 2013

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je bilo nosilac izračuna SO koleficienta 2013 kroz rad Radne grupe koju su činile tri institucije: Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Biotehnički fakultet i Uprava za statistiku i međunarodni eksperti.

Prema Priručniku o tipologiji (jun 2016. godine), periodika izračuna SO koleficienta je petogodišnja, a rok za dostavljanje podataka EUROSTAT-u za set SO koleficient 2013 je decembar 2016.

RG za izračun SO koleficienta 2013 formirana je rješenjem br. 077-4/17-10 od strane MPRR.

Napominjemo, da je MONSTAT sve obaveze koje je imao kroz rad Radne grupe ispunio u potpunosti i u predviđenom roku

Kako je SO koleficient 2013 odrađen u septembru 2019. godine, Crna Gora nije ispoštovala rok za dostavljanje SO koleficienta 2013 prema EUROSTAT-u, pa iz tog razloga i podaci Istraživanja o strukturi poljoprivrednih gazdinstava su preliminarni, jer nije bilo moguće

odraditi validaciju podataka i izračun Tipologije poljoprivrednih gazdinstava na bazi Istraživanja o strukturi poljoprivrednih gazdinstava (2016) od strane EUROSTAT-a.

Kako bi se prevazišli nastali izazovi vezano za realizaciju projekta za uspostavljanje FADN sistema (nadležnost Ministarstva) održan je sastanak krajem decembra 2019. godine. Na sastanku je dogovoreno da na postojeći i jedini raspoloživi sistem izračuna Tipologije poljoprivrednih gazdinstava iz Popisa poljoprivrede 2010. godine sa kojim raspolaže MONSTAT, a koji se redovno ažurira podacima iz internih izvora kroz godišnja istraživanja, primijeni izračun SO koeficijenta 2013 i dostavi Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, što je MONSTAT uradio

Da se na projektu FADN još uvijek radi potvrđuje i održavanje sastanka sa predstavnicima MPŠV i međunarodnih eksperata na temu FADN.

Podsjećamo da je rok za dostavljanje novog seta SO koeficijent 2017 bio decembar 2020. godine, a što je uslov za validaciju podataka Popisa poljoprivrede (2023), kao i izradu Tipologije poljoprivrednih gazdinstava koju računa EUROSTAT za sve zemlje.

Kada je riječ o Poljoprivrednim računima (ekonomskim računima u poljoprivredi) uspostavljen je sistem za obračun u skladu sa konceptima i pravilima koji su jedinstveni u Evropi i definisani Regulativom (ES) 138/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta od 5. decembra 2003. godine. Naglašavamo da se radi o kompleksnom setu računa sa jasno definisanim pravilima na najdetaljnijem nivou. Tačno je da je 2015. godine započet rad na uspostavljanju seta računa u poljoprivredi, ali je za uspostavljanje istih bila potrebna harmonizacija statistike biljne proizvodnje i stočarstva, a zatim i razvoj cijena u poljoprivredi sve u skladu sa EU zakonodavnim okvirom, što je Uprava za statistiku i realizovala nakon sprovođenja Popisa poljoprivrede 2010. godine.

Sistem obračuna Poljoprivrednih računa (ekonomskih računa u poljoprivredi) uspostavljen je u saradnji sa međunarodnim i nacionalnim ekspertima. Kako se radi o detaljnom sistemu suočeni smo sa određenim izazovima koji su onemogućili objavljivanje podataka u skladu sa principima kvaliteta definisanim članom 6 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike („Sl. list Crne Gore”, br. 18/12 i 47/19).

Prvi izazov je nedostatak osnove za obračun određenih stavki u sistemu računa, a što smo uvidjeli i kroz rad Radne grupe za izračun SO koeficijenta 2013 (u sastavu Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Biotehnički fakultet i Uprava za statistiku) i bili smo prinuđeni da određene stavke zanemarimo, a što Regulativom (ES) 138/2004 za Poljoprivredne račune (ekonomski računima u poljoprivredi) nije dozvoljeno. Drugi izazov je obračun vrijednosti proizvodnje vina na nivou Crne Gore, tačnije obračun vina "AD Plantaža" u sistemu Poljoprivrednih računa (ekonomskih računa u poljoprivredi) zbog svoje specifičnosti. Prema zahtijevanoj Regulativi za Poljoprivredne račune (ekonomske račune u poljoprivredi) (ES) 138/2004 vrijednost grožđa proizvedenog u "AD Plantažama" bilježi se u Sektoru (A) poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo, a vrijednost vina u Sektoru (C) prerađivačka industrija. Na ovom principu su postavljeni Poljoprivredni računi (ekonomski računi u poljoprivredi) za Crnu Goru, jer se smatra jedino ispravnim i u skladu sa navedenom Regulativom.

Međutim, svaka zemlja ima mogućnost donošenja odluke u specifičnim okolnostima, tako da je ovo pitanje i dalje otvoreno. Radna grupa za agromonetarnu statistiku gdje su članovi i predstavnici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede uložila je veliki trud i rad

na analizama i rešavanju navedenih izazova. Promjenom praga poljoprivrednih gazdinstava i jačanjem administrativnih izvora, omogućiće se adekvatnije analize podataka i donošenje odluke o načinu obračuna vina u Crnoj Gori.

Navodi iz izvještaja eksperata:

IPA 2014 Multi-beneficiary Statistical Co-operation Programme Grant contract No. 14463.2014.003-2015.140, Technical assistance for the implementation of Pilot project 22: Animal production statistics, 20-23 June 2016, **Mariana Toteva**

“Regarding the details of the categories of bovine under 1 year old, the simplification proposed will require that the old data (2011-2014) is recalculated in order to be published in the yearbook. Regarding the balance tables, though not necessary, the willingness of Monstat is to keep them. In such case, particular attention has to be paid to them during the training and data collection as they are significant source of errors due to missing data and wrong calculations”.

IPA 2015 Multi-beneficiary Statistical Co-operation Programme Grant contract No. 14463.2015.003-2016.504, Technical assistance for the implementation of Pilot project 5.3: Agro-monetary statistics, 12-16 February 2018, **Peter Pauli**

“Finally, livestock data from the annual survey is not very plausible for all kind of animals and lead to incoherent results for the use in EAA. Ad hoc changes are needed and a further review of the basic data by the livestock statistics department”.

Kroz projekta IPA 2015 MB EUROSTAT-u je dostavljen set podataka ekonomskih računa u poljoprivredi sa naznakom da se radi na jačanju kvaliteta podataka (stočarstvo) i da će se na nacionalnom nivou definisati obračun vina "AD Plantaža".

Dakle, ne radi se o tome, kako se navodi, "da nijesu izvršene obaveze koje proizilaze iz Istraživanja o strukturi farmi, kao i da su prikriveni podaci Poljoprivrednih računa" već da će se sprovođenjem Popisa poljoprivrede (2023) po novom EU zakonodavnom okviru stvoriti osnov za obračun određenih stavki u sistemu računa koje su sadržane u Poljoprivrednim računima (Ekonomskim računima u poljoprivredi), a u skladu sa principima kvaliteta definisanim članom 6 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike („Sl. list Crne Gore”, br. 18/12 i 47/19).

Na kraju ukazujemo, da Uprava za statistiku krajnje profesionalno pristupa obavezama iz djelokruga svoga rada i da sve obaveze ispunjava u skladu sa principima kvaliteta definisanim članom 6 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike („Sl. list Crne Gore”, br. 18/12 i 47/19), pa samim tim konačni rezultati statistike poljoprivrede, poljoprivrednih računa (ekonomskih računa u poljoprivredi), kao i izrada Tipologije poljoprivrednih gazdinstava po novom SO koeficijentu 2017 biće objavljeni krajem 2024. godine nakon sprovođenja Popisa poljoprivrede 2023. godine.

POMOĆNICA DIREKTORICE
Nataša Vojinović